Dit nummer heeft de titel van nummer 114 van 1988, maar uit de inhoud (lidgeld 1990...) wordt duidelijk dat het in werkelijkheid nummer 120 van november-december 1989 is.

Esperanto Panorama

Tweemaandelijks tijdschrift - 19de jaargang, nr.114 (6) - nov.-dec. 1988
ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

KLA-RE KAJ MAL-RA-PI-DE

Eind september besteedde de Antwerpse Esperantoclub haar clubavond aan de vraag hoe buitenlanders het Nederlands ervaren. Hoeveel inspanningen moeten zij leveren om zich verstaanbaar te maken en om zelf te verstaan? En ook, hoeveel moeite getroosten wij, Nederlandstaligen, ons om ons taalgebruik aan dat van deze vreemdelingen aan te passen? Hoever treden wij hen tegemoet in hun pogingen tot integratie – een algemene eis wanneer het vreemdelingen betreft. In een milieu van esperantisten – mensen wier aandacht is toegespitst op dit soort communicatieproblemen – en van Vlamingen – die toch „gewoon" zijn om met anderstaligen om te gaan, die dikwijls zelf ook slachtoffer zijn en zich zo goed mogelijk van een vreemde taal moeten zien te bedienen – deed de klacht van de (buitenlandse) panelleden vreemd aan: „De mensen hier hebben weinig aandacht voor de inspanningen die anderstaligen leveren wanneer zij Nederlands proberen te spreken; ze doen nauwelijks moeite om zich verstaanbaar uit te drukken; ze hebben weinig geduld en zullen al gauw naar een andere taal (Engels of Frans) overschakelen.

Nochtans weten de meesten uit ondervinding dat het helpt traag en duidelijk te spreken met mensen die een vreemde taal aan het leren zijn. Dat is helemaal geen nieuwe gedachte, hoewel blijkens een artikel in *The Washington Post* een Amerikaans journalist – die Russisch leerde en in Moskou er veel nut uit haalde, wanneer zijn gesprekspartners deze techniek toepasten – het als de ontdekking van de eeuw presenteerde (*De Standaard*, 12 aug. 1989). We kunnen ons afvragen wat er mis is met de techniek, als die toch zo nuttig is maar tevens zo zelden en zo slecht wordt toegepast.

Natuurlijk en verstaanbaar

Het is niet zo gemakkelijk traag en duidelijk te spreken. Meestal beginnen welwillende gesprekspartners er wel aan wanneer het hun gevraagd wordt, maar al vlug vergeten zij het en vervallen zij in hun oude snelheid. Dat is uiteindelijk een natuurlijk principe: routine gaat meestal snel, zonder dat we er aandacht aan besteden.
Verder zijn er echter nog tal van andere „gewone" dingen in taal die het verstaan voor anderstaligen moeilijk maken. Denk maar aan beeldspraak, idiomatische uitdrukkingen – de schrik van al wie Engels leert, woordspelingen, allusies enz. Vele van die

vervolg op p. 3

Esperanto-Panorama

Tweemaandelijks tijdschrift uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond, v.z.w.

Redactie en administratie België
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
☎ (03) 234.34.00.

Administratie Nederland
Esperanto-Centrum Nederland, Riouwstraat 172, 2585 HW Den Haag.

Abonnementen
Gewoon abonnement: 400 fr. in België, 22 *f* in Nederland.
Vijfjarig abonnement: 1 600 fr. in België, 88 *f* in Nederland.
Levenslang abonnement: 10 000 fr. in België, 550 *f* in Nederland.

Advertenties
Inlassingen zijn mogelijk op formaat 1/1, 1/2 en 1/3, voor gedetailleerde prijs dient men het Esperantocentrum te Antwerpen te raadplegen.
Kleine advertenties op kolombreedte, zonder kader 15 fr. (voor België + 19% BTW) of 0,90 gld. per woord.

Rekeningen
Voor België: 402-5510531-55 t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen.
Voor Nederland: postgiro rek.: 3583975 t.n.v. Esperanto-Centrum Nederland, Den Haag.

Redacteurs:
Paul Peeraerts en Guido van Damme.

Verantwoordelijke uitgever:
Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Esperanto-Panorama verschijnt de 1ste van iedere oneven maand.

Bijvoegsels bij Esperanto-Panorama worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk, worden gefactureerd.

Teksten voor publicatie moeten op het redactie-adres toekomen uiterlijk de 1ste van de even maand.
De redactie heeft het recht ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.

Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Esperanto Panorama

Editor-taaltje

Belofte maakt schuld... In ons eerste nummer van dit jaar verscheen een enquête om een beeld te krijgen van de „gemiddelde esperantospreker". De bedoeling ervan was een instrument te creëren waarmee de informatie- en wervingscampanjes van de bond beter zouden kunnen worden gericht. We beloofden toen dat we de resultaten van het onderzoek zouden publiceren. Misschien zijn velen die belofte wel vergeten, anderen begonnen wellicht stilletjes te denken: „Dat komt er wel niet meer van." Niks hoor! Hier zijn ze, met een korte interpretatie.

De hoofdbrok van dit nummer gaat natuurlijk weer over taal: ditmaal taal voor anderstaligen, of „Hoe kan je jezelf verstaanbaar maken voor iemand die jouw taal niet zo goed verstaat?" Daarvoor bestaan diverse methodes, de ene wat naïef, de andere wetenschappelijk verantwoord; sommige doordacht, andere blijkgevend van weinig aandacht voor de mensen of een beetje denigrerend ten opzichte van de „taalonkundige".

Deze maand verschijnt er ook weer een kalender, gewoon, weten waar je naartoe kan. In het vorig nummer is die wegens gebrek aan plaats achterwege gebleven. Ook onze rubriek *Wat kan je ermee doen* vindt zijn nu reeds definitief verworven ruimte. Zolang er bijdragen zijn, is deze hoek van het tijdschrift verzekerd.

En de toekomst? In de afgelopen twee jaar hebben we ernaar gestreefd ons tijdschrift aantrekkelijker en interessanter te maken. Dat uitte zich meestal in... plaatsgebrek. Het FEL-bestuur heeft daarvoor oog gehad, vanaf volgende jaargang zal *Esperanto Panorama* met enkele bladzijden worden uitgebreid. Dat gaat samen met nieuwe, vaste rubrieken en nieuwe, vaste medewerkers, die zich geëngageerd hebben om regelmatig interessante teksten te leveren. Maar ook elke gewone lezer kan blijven helpen. Hoewel de rubriek *Uitgeperst* als dusdanig is verdwenen, kranteknipsels over taalproblemen blijven welkom. Artikeltjes die hetzelfde onderwerp behandelen, worden tot één groter artikel verwerkt. Dus, insturen maar: dan kunnen we het systeem van de boekenbon voor de vlijtige krante-oogster opnieuw invoeren.

gvd

vervolg van p. 1

dingen zijn onvertaalbaar en daarom is het moeilijk voor anderstaligen om snel een passende „taaluiting" uit hun eigen taal te vinden, want wie een vreemde taal niet zo goed beheerst is in feite constant bezig voor zichzelf tolk te spelen.

Ook de zinsstructuur staat vlug begrip in de weg. In een normaal gesprek – tussen taalgelijken – zijn lange zinnen, halve zinnen, ontspoorde zinnen geen probleem (al kunnen zij wel tot misverstanden leiden); wanneer een anderstalige echter aan het gesprek deelneemt, betekenen zij een echte hinderpaal en staan elk begrip in de weg.

Wanneer we deze elementen in overweging nemen is het ook gemakkelijk te verstaan waarom spreken in een vreemde taal met iemand die die vreemde taal ook niet als moedertaal heeft, zoveel vlotter gaat. De spreeksnelheid van beide sprekers ligt veel lager; hoewel de uitspraak problemen kan veroorzaken zijn beiden zich bewust van die problemen en bereid naar de bedoeling van de ander te gissen of te zoeken; en het niveau van zowel woordenschat als zinsstructuur is eenvoudiger, dichter bij de „basisstructuren", immers voor geen van beiden zit deze taal „als gegoten".

Oplossingen

In het hogervermelde artikel van *De Standaard (der Letteren)* besteedt Mia Doornaert veel aandacht aan internationale communicatie. Zij komt tot de conclusie dat er weinig oplossingen zijn voor het probleem. Vooral op internationale congressen kan men dat ondervinden. Ideaal zou zijn wanneer alle deelnemers meerdere talen vlot zouden beheersen, maar dat is een ideaal en dus per definitie niet haalbaar. Eén etnische taal gebruiken lijkt al evenmin zinvol, omdat het de moedertaalsprekers bevoordeelt, de anderen overmatig belast en echt begrip verre van verzekerd is. Ook vertolking – het systeem van het Europees Parlement – heeft zo zijn nadelen. Accuraat vertalen is vaak onmogelijk en de tolk worstelt met dezelfde problemen als onze anderstalige gesprekspartner, alleen heeft hij nog minder tijd, en moet hij niet alleen voor zichzelf, maar ook voor anderen begrijpen en herhalen! M.a.w. al wat tegenwoordig in de meeste internationale ontmoetingen wordt geprobeerd of gedaan, brengt geen zoden aan de dijk.

Eigenaardig is daarom de conclusie van mevrouw Doornaert: „Voor de internationale ontmoetingen zullen dan ook de vertrouwde [onbruikbare, red.] formules – langzaam en duidelijk spreken, korte zinnen, eenvoudige woordenschat – onmisbaar blijven. Wie daartegen aanvoert dat zoiets de communicatie versmalt en verarmt moet er maar bij bedenken dat er uiteindelijk in de eigen taalgroep of daarbuiten, maar weinig mensen zijn met wie je echte gesprekken kan voeren."

Basisrecept voor taalgebruik tegenover buitenlanders (het recept komt via KIJK, *jan. '88 uit „Het grote receptenboek, Indianenverhalen voor de jeugd en niet meer zo jonge lezers" (n.n.e.a., s.d., s.l.).*

1. Men neme een eenvoudige zin bij voorbeeld: „Ik vang een paard."
2. Men late zoveel mogelijk lidwoorden weg, dus: „Ik vang paard."
3. Als onderwerp „ik" is, verander dat dan in „mij": „Mij vang paard."
4. Verander de persoonsvorm in de infinitief, en plaats die achteraan: „Mij paard vangen."

Pinkstermirakel op bestelling

In samenwerking met BEF en APE organiseert FEL een „Esperanto vóór en dóór 50-plussers week". Het doel is 50-plussers die geen Esperanto kennen maar er wel belangstelling voor tonen de taal bij te brengen. Dit gebeurt op een ernstige en toch ontspannende manier tijdens een residentiële stage met verzorgd morgen-, middag- en avondprogramma en bijpassende maaltijden, volgens een aloud recept: *Al doende leert men*. Om de gebeurtenis nog aantrekkelijker te maken worden Nederlandstalige en Franstalige cursisten geregeld door elkaar gemengd. Een verzorgd avondprogramma – in Esperantosfeer – maakt de stage een onvergelijkbaar evenement.

Het doel is geen Esperanto met haar, maar na één voormiddag les reeds voldoende kennis om een eenvoudig tafelgesprek gaande te houden, en na afloop van de stage een beheersingsniveau dat gelijk staat met een volledig jaar avondcursus van welke andere taal dan ook.

Het mirakel zal plaats hebben van *maandag 27 november 1989 (om 18.00 uur) tot vrijdag 1 december 1989 (avond)* in hotel *Rauschen-Theissen*, 4784 Rodt 98, bij Sankt Vith. De kostprijs bedraagt 6 000 fr., alles inbegrepen.

Nadere informatie krijgt u bij de lesgevers: in 't Nederlands: de heer Petro De Smedt, Hemelstraat 44, 9330 Dendermonde; in 't Frans: mevrouw Hélène Falk, 7 Avenue des Chênes, 1640 Rhode-Saint-Genèse.

Als de nood het groots is...

Werd jij ook opgeschrikt door die enorme knal op het drielandenpunt? De grootste treinramp die België, Nederland en Duitsland ooit trof?

Gelukkig was het maar een spelletje om na te gaan of internationale samenwerking bij rampen efficiënt kan verlopen. De resultaten waren volgens officiële bronnen zeer bevredigend. Onder de ogen van 400 gasten, werken hulpploegen uit de drie landen eensgezind samen om de ramp te bestrijden.

Eensgezind? Zeker. Efficiënt? Daarbij kan men zich vragen stellen, niet alleen wat betreft gebrek aan materiaal – hulpverleners die zonder gasmasker giftige rook trotseren – of materiaal dat onderling niet-compatibel is – Belgische brandslangen die niet passen op de Duitse pompen; ook de politieversperring bleek zo lek als een zeef, en over de onrealistische verwerking van het (giftige) bluswater dat ongehinderd in de vruchtbare grond mag sijpelen zullen we het maar niet hebben. Gelukkig dat het hele spel, verbruikte benzine incluis, helemaal niets gekost heeft.

Het is dan ook angstaanjagend vast te stellen dat men van officiële kant wél tot het besef is gekomen, dat het taalprobleem het grote knelpunt was.

En zo krijgt onze kop deze staart:

... staat de taal in de weg!

In eigen boezem...

In *De Morgen* klaagt Martin Decaluwé: „... werd een bijdrage [van het BRT-nieuws] over Laurence Olivier besloten met een boodschap van deze acteur aan de hedendaagse jeugd. De boodschap was in het Engels, en een vertaling werd overbodig geacht. Et pour les flamands: la même chose! Terecht wordt de BRT verweten dat zij al te gemakkelijk veronderstellen dat Vlamingen wel Engels verstaan. Helaas, driewerf helaas, in *Informilo*, het mededelingenblad van de Vlaamse Esperantobond voor bestuursleden van de groepen, (nr. 7, sept. 1989), vinden we op de laatste bladzijde een wervingsformulier voor de actie „Europese Handdruk – Eŭropa Manpremo". Bovenaan prijkt in vetjes een citaat uit *Los Angeles Times*, in het Engels... nergens is een spoor van een vertaling te vinden...

O tempora, o mores! (Wat een tijd, wat een zeden!)

Kent u de taalunie?

Het is een instelling die tot doel heeft de taalintegratie tussen Noord en Zuid te verbeteren en een gemeenschappelijk taalbeleid

Teksten voor het volgende nummer van Esperanto-Panorama moeten op de redactie toekomen voor 1 december 1989. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

AALST

Esperantogroep *La Pioniro*☆

Inlichtingen: de hr. E. D'Hondt, Wilgstraat 25A, 9440 Erembodegem, tlf. (053) 77 44 97.

Bijeenkomsten: de laatste dinsdag van de maand in de jeugdbibliotheek, Kattestraat 31 (2de verdieping).

Cursus: Start eind oktober in het Sint-Maartensinstituut te Dendermonde.

ALKMAAR

NEA-sekcio

Inlichtingen: mevr. F. Bakker-Kroon, Meester Quantplein 2, 1862 GB Bergen, tlf. (02208) 45 82.

Bijeenkomsten: de derde maandag van de maand.

ALMELO

NEA-sekcio

Inlichtingen: mevr. A. Hinnen-Spoelstra, Rensumaborg 8, 7608 GK Almelo.

Bijeenkomsten: de derde woensdag van de maand op wisselende adressen.

AMERSFOORT

NEA-sekcio

Inlichtingen: W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, 7607 NB Soest, tlf. (02155) 15473.

AMSTERDAM

NEA-sekcio

Inlichtingen: Rob Keetlaer, Postbus 2310, 1000 CH Amsterdam, tlf. (020) 363 740.

Bijeenkomsten: AKKE-conversatiebijeenkomsten elke dinsdag om 20.30 u. in het Centraal Station, laatste deur op het eerste perron (oostzijde, 2b, deur met uithangbord ASSV) in, op de derde verdieping.

- dinsdag 31 okt.: Voordracht over *Magelhães*, de beroemde Portugese zeevaarder die de tocht rond de wereld volbracht.
- dinsdag 28 nov.: Voordracht over de Nederlandse spoorwegen.
- Vrijdag 15 dec.: in Alkmaar (Motel „Alkmaar") Zamenhoffeest met medewerking van de groepen *Kajto* en *Malvo*, een voordracht van een Poolse gast over de betekenis van het centrum in Bialistok. Inlichtingen en inschrijvingen: Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tlf. (02207) 17918.

Amsterdamaj mezaĝaj esperantistoj (NEA-sekcio)

Inlichtingen: de heer Rob Keetlaer, Moterwal 6, 1021 PC Amsterdam, tlf. (020) 36 37 40.

ANTWERPEN

Kon. Esperantogroep *La Verda Stelo*, v.z.w. ☆

Inlichtingen over Esperanto: tlf. (03) 234 34 00 (kantooruren) of 440 30 92 ('s avonds).

Inlichtingen over de programma's: tlf. (03) 218 63 76.

Bijeenkomsten: in het Esperantocentrum, Frankrijklei 140, 1ste verdieping, elke vrijdag om 20.00 u. Het clublokaal is open vanaf 18.00 u.

Programma:

- vrijdag 27 okt.: Lieve Jacques vertelt over haar reis door Afrika en haar bezoek aan een oude bekende van de klub, Mramba Simba in Bunda, Tanzania.
- vrijdag 3 nov.: Spelavond o.l.v. Iwona Kocięba.
- vrijdag 10 nov.: INTERNATIONALE AVOND: Lucien Giloteaux, uit Rijsel, Frankrijk, stelt het Esperanto Cultureel Centrum van La Chaux-de-Fonds in Zwitserland voor.
- vrijdag 17 nov.: We vergroten ons repertorium van Esperantoliedjes tijdens een zangavond o.l.v. Ite Tytgat.
- vrijdag 24 nov.: INTERNATIONALE AVOND: Oscar Prinz, direkteur van het Esperantocentrum in Budapest spreekt over het uitgeven van boeken.

- vrijdag 1 dec.: *Erasmus* en *Lingua*, de Europese projecten voor uitwisseling van studenten en taalonderwijs: Kiki Tytgat is er nauw bij betrokken en stelt ze ons voor.
- vrijdag 8 dec.: *Verrassingsavond....*
- vrijdag 15 dec.: ZAMENHOFFEEST: Uit het land van Lazaro komt een bekende actrice, Jadwiga Gibczynska. Zij presenteert voor ons een speciaal programma, in monoloog.
- vrijdag 22 dec.: KERSTFEEST: met een speciaal verzorgde maaltijd en een sfeervol programma verzorgd door de leerlingen van de Quellinstraat. Inschrijving voor de feestmaaltijd is verplicht!
- vrijdag 29 dec.: Een prettige avond, we vertrouwen ons toe aan de vaardige handen van Jules Verstraeten.
- vrijdag 5 jan.: We schrijven 1990 – om het jaar goed te beginnen, onze traditionele Nieuwjaarsreceptie.

Vlaamse Esperantobond
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tlf. (03) 234 34 00 (antwoordapparaat van 18.00 u. tot 9 u. en op vrije dagen). Bezoek liefst na afspraak.
Cursussen: Cursus voor zelfstudie Esperanto Programita (met platen of cassette én woordenboek) te verkrijgen tegen 1 495 fr.

ARNHEM
NEA-sekcio
Inlichtingen: de hr. R.J.W. Poort, Sellersmaat 60, 6903 XM Zevenaar, tlf. (08360) 33790.

BERINGEN
Inlichtingen: de hr. Alfons Beckers, Rozenlaan 5 bus 1, 3950 Beringen, tlf. (011) 42 10 78.
Bijeenkomsten: Elke eerste vrijdag van de maand om 20 uur op bovenvermeld adres.
Cursussen: Elke woensdag van 12.30 tot 14.00 uur. Uitsluitend voor leerlingen van het college; op vrijdagavond van 19.00 tot 21.00 voor iedereen. Beide cursussen worden gegeven in het Cultureel Centrum, Hoogstraat, Beringen.
Programma:
- vrijdag 3 nov.: verslag over het UK in Brighton.
- vrijdag 1 dec.: Sinterklaasfeest.

BEVERWIJK
Esperanto-grupo
Bijeenkomsten: dinsdagavond eens per maand, t.h.v. mevr. N. Moerbeek, Zwaansmeerstraat 48, 1946 AE Beverwijk, tlf. (02510) 31079. De groep is onafhankelijk.

BRUGGE
Brugse Esperantogroep
Paco kaj Justeco ☆
Inlichtingen: De hr. F. Roose, St.-Klaradreef 59, 8000 Brugge, tlf. (050) 34 30 61.
Bijeenkomsten: hebben plaats in het „Hof van Watervliet", Oude Burg 4, 8000 Brugge, iedere tweede en vierde donderdag van 20 tot 22 u.
Programma:
- donderdag 9 nov.: De heer Roy MacCoy (USA) en Mevrouw Isabella Christina Oliveira Santiago (BR) spreken over hun land.

Toen „Paco kaj Justeco" in 1937 werd gesticht, bestond deze afdeling uit niet-gehuwde, nog studerende jonge mensen. De groep ontplooide zeer verscheidene activiteiten, ook tijdens de oorlog: sport, toneel, volksdans. Natuurlijk ook cursus en studie. Onmiddellijk na de oorlog stond de groep paraat om de activiteiten op nationaal plan aan te vatten: Het eerste na-oorlogs congres van de Flandra Ligo Esperantista in 1946 te Brugge, de vele optredens tijdens volgende congressen (Mechelen, Hilversum, Rotterdam e.a.), de manifestaties in Brugge zelf. De familiegeest die er heerste, kwam o.a. hierin tot uiting dat elf huwelijken in de groep tot stand kwamen.
Nu is „Paco kaj Justeco" een groep van ouderen. De vergaderingen (tweemaal per maand) worden weinig talrijk bijgewoond, niet tegenstaande de goede programma's. Ziehier waaruit die zoal bestaan: 1. Af en toe een voordracht (in 1989 sprak historicus F. Roose natuurlijk over de Franse Revolutie); 2. Lezen en vertalen van de *Ekzercaro* uit de *Fundamento* (daarmee illustreren wij o.a. het gebruik van de accusatief en de passieve deelwoorden); 3. Af en toe wordt uit het historisch archief een document opgehaald (twee voorbeelden: a. de *Déclaration*, uitgaande van „Délégation pour l'adoption d'une langue auxiliaire internationale" o.l.v. de professoren Leau en Couturat, wat aanleiding gaf tot de Ido-scheuring; b. de omzendbrief van de „Dietsch-nationale Esperanto-beweging" van december 1935). Komt weldra aan de beurt: het rapport van de Volkenbond van 1922 over Esperanto; 4. De vertaling van moeilijk te vertalen woorden en uitdrukkingen; 5. Soms een quiz; 6. Het probleem van de neologismen; 7. Een brokje literatuur; 8. In het werkjaar 1989-1990 zal iedere maand een binnen- of buitenlandse gast een voordracht houden. Niettegenstaande deze activiteiten op tamelijk hoog niveau kunnen wij niet spreken van een bloeiende groep. Om daaraan te verhelpen: een jaarlijkse cursus. We ondervinden echter dat gewezen cursisten niet gemakkelijk in de

groep geïntegreerd geraken. Daarom begon in oktober – naast de nieuwe leergang – een vervolmakingscursus voor diegenen die één of twee jaar geleden de gewone cursus volgden. Tevens starten we een cursus voor jongeren. De drie cursussen worden aan het publiek bekend gemaakt via de lokale radio-omroep en door een mooi gedrukte kaart die gelegd wordt in enkele banken, drie ziekenhuizen, de volkshogeschool en in het lokaal van het Wit-Gele kruis. Enkelen jongeren hebben reeds hun plaats in de jongerenbeweging gevonden, zullen zij voor een nieuwe bloei van de groep zorgen?

BRUSSEL

Brusselse Esperantogroep ☆ [1]

Inlichtingen: de hr. Marc Demonty, Schoolstraat 3, 1710 Dilbeek, tlf. (02) 569 31 33.
Bijeenkomsten: iedere woensdag van 18.15 tot 19.45 uur.
Cursussen: Vanaf 10 oktober aan de Vrije Universiteit van Brussel, Instituut voor Taalonderwijs, Pleinlaan 2, 1050 Brussel. Cursus voor gevorderden ook toegankelijk voor niet studenten.
Cursussen op drie niveaus, vanaf 20 sep., telkens van 18 tot 20 u. aan de Kortenberglaan 66.

1. Leden die in Brussel wonen en hun adres in het Nederlands opgeven en personen die in het Nederlandstalig gedeelte van België wonen, zijn automatisch lid van de Vlaamse Esperantobond. Anderen worden lid van de „Association pour l'Espéranto".

Belga Esperantista Fervojista Asocio

Inlichtingen: de hr. de Sutter, Kersbeeklaan 90, 1190 Brussel.
Cursussen: Vanaf 12 okt. een cyclus van 12 lessen telkens van 10.00 tot 12.00 uur. De cursus heeft drie niveaus: beginners, praktijk, gevorderden.
Van 14.00 tot 16.00 gewone vergaderingen rond diverse thema's (lezingen, diavertoningen, ...).
Alle aktiviteiten hebben plaats in de lokalen van de Algemen Directie van de NMBS (Ingang Onderwijsstraat 159), 1070 Brussel (Brussel Zuid).

DEN HAAG

Esperanto Centrum Nederland (ECN)

Inlichtingen: Riouwstrat 172, 2582 HW Den Haag, tlf. (070) 55 66 77 (werkdagen van 10.00 tot 15.00 uur).
Cursussen:
- Schriftelijke cursussen.
- Cursus voor zelfstudie *Esperanto Programita* (met platen of cassette) te verkrijgen tegen *f* 60,– (incl. verzendkosten).

Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)

Riouwstraat 172, 2582 HW Den Haag, tlf. (070) 55 66 77 (werkdagen van 10.00 tot 15.00 uur).

Cursussen:
Verzorgt opleiding van Esperanto-leraren volgens Cseh-methode.
Verkoop van nieuwe en gebruikte boeken.

NEA-sekcio
Inlichtingen: Th.J. van Woerden, Erasmusplein 59, 2532 RD Den Haag, tlf. (070) 80 27 86.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag in het Esperantohuis, Riouwstraat 172 steeds van 14.00 tot 16.00 u.

TANEF (Naturamikoj-esperantistaj)
Inlichtingen: De hr. G. van der Horst, Hengelolaan 1158, 2544 GT Den Haag, tlf. (070) 66 65 47.

DEN HELDER
Esperanto-Klubo Den Helder
Inlichtingen: De hr. E. van den Oever, Treilerstraat 11, 1784 SW Den Helder.
Bijeenkomsten: de 1ste en 3de maandag van de maand in het clublokaal, Koningsstraat 115 (boven).

DEURNE
TANEF
Inlichtingen: De hr. E. Spitaels, tlf. (03) 658 74 20.
Bijeenkomsten: elke derde woensdag om 20.00 uur in het „Bisschoppenhof", Spanhovestraat, Deurne.

DEVENTER
NEA-sekcio
Inlichtingen: J.S. Douma, Rembrandtkade 177, 7412 HL Deventer, tlf. (05700) 18304.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag.

DIEMEN
Internacia amikeco

Beste lezer,

Een heel jaar een schat aan informatie in of over het Esperanto: dat biedt ook in 1990 de Vlaamse Esperantobond. Om u de keuze uit de verschillende mogelijkheden gemakkelijker te maken, vindt u hieronder enkele nuttige wenken, evenals een praktisch bestelformulier.

Dit bestelformulier geeft u best, samen met de betaling, aan uw plaatselijke groep. Als u uw groep niet kent, kunt u ook uw formulier rechtstreeks aan de Vlaamse Esperantobond zenden (Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen). In dat geval moet ook de betaling aan de Bond gebeuren (rekening 402-5510531-55). Mocht u nog een vraag hebben, dan zullen zowel de plaatselijke groepen als de bestuursleden van de Bond u graag helpen!

Enkele nuttige wenken

1. Leden of steunende leden van de Vlaamse Esperantobond (FEL) krijgen een gratis abonnement op het tijdschrift *Esperanto-Panorama*. Er wordt slechts één abonnement per adres geschonken. Zij krijgen de *Membromark-folio* van UEA, dat recht geeft op het gebruik van de „Delegita Reto" in het *Jaarboek*. Deze lidmaatschapszegels kunnen de leden verkrijgen bij de plaatselijke groep of bij FEL.
2. Bij een familiaal lidmaatschap is iedereen lid die op hetzelfde adres woont. Er wordt echter slechts één tijdschrift per adres verzonden.
3. Een lid van de Vlaamse Esperantobond is automatisch ook gewoon lid van de dichtstbijzijnde plaatselijke groep, tenzij hij een andere groep aanduidt. Jongeren tot 29 jaar worden automatisch lid van de Vlaamse Esperantojeugd (FLEJA). Zij krijgen gratis het tijdschrift *Jongeren Esperanto-Nieuws*. Ook steunende leden krijgen dat tijdschrift.
4. Een lid van de Wereld-Esperantobeweging (UEA) krijgt de *Boekenlijst* met 3 000 titels van verkrijgbare werken.
5. Schenkingen vanaf 1000 fr. aan de Vlaamse Esperantobond, zijn voor de belastingen aftrekbaar van het belastbaar inkomen. Ze moeten rechtstreeks aan de Vlaamse Esperantobond gebeuren, en niet via een groep.

... over onze tijdschriften en jaarboeken

6. Het jaarboek van *Monato* — «La Jaro 1990» — is een zakagenda in plastic kaft met een schat aan informatie over landen, vreemde munten, feestdagen in het buitenland enz.
7. *Informilo* is het kaderblad van FEL en FLEJA, in het Esperanto, met informatie over de werking.
8. *Monato* is de „Knack" of de „Trends" van het Esperanto: een tijdschrift over actualiteit, cultuur, wetenschap, sport enz. Er verschijnen 12 nummers van 32 blz. per jaar. Wie zich tot nu toe nog niet op *Monato* abon-

neerde en vóór 16 december een abonnement neemt, krijgt bonvendien een leuke en nuttige verrassing!

9. *Jongeren Esperanto-Nieuws* (JEN) is het jonge broertje van *Panorama*. Het geeft in het Nederlands informatie over het Esperanto en taalproblematiek, vooral dan toegespitst op jongeren. Leden van FLEJA krijgen het gratis.
10. *Koncize* geeft in het Esperanto informatie over allerhande jeugd-activiteiten. Het is gratis voor steunende leden van FLEJA.
11. *Esperanto* is een internationaal tijdschrift in het Esperanto, uitgegeven door UEA, over de Esperantocultuur. Aanbevolen voor iedereen die meer dan een elementaire kennis van de taal heeft.
12. Zowel *Kontakto* als *Juna Amiko* zijn het neusje van de zalm voor beginnelingen. Eenvoudige teksten over allerlei onderwerpen.
13. *Heroldo de Esperanto* gaat over de Esperantobeweging, net zoals *Esperanto*, maar op een eenvoudiger niveau.

esperanto

BESTELFORMULIER VOOR LIDMAATSCHAPSBIJDRAGEN, ABONNEMENTEN EN BOEKEN

Opzenden (rechtstreeks of via een plaatselijke groep) aan:

VLAAMSE ESPERANTOBOND

Frankrijklei 140
2000 ANTWERPEN
☎ (03) 234.34.00

1990

Uw lidmaatschapscode: ____ - __

Familienaam: ____

Voornaam: ____

Straat, nummer: ____

Postnummer: ____ Telefoon: ____

Stad: ____

Groep[3]: ____

Geboortedatum: ____ Nationaliteit: ____

Beroep: ____

Paspoort nr.: * ____ geldig tot: * ____

– Indien meer dan één persoon lid wordt, gelieve die dan op een blaadje papier van hetzelfde formaat te vermelden. U kunt ook een fotocopie maken van dit formulier.

* Enkel voor niet-Belgen.

Nationale lidmaatschapsbijdragen:

f	– gewone leden[1,2,3]	 x	400 fr.	....
	– familiaal lidmaatschap[2]	 x	800 fr.	....
s	– steunende leden van FEL[1]	 x	1000 fr.	....
f	– levenslang lidmaatschap[12]	 x	10000 fr.	....
d	– steunende leden van FLEJA[3]	 x	1000 fr.	....

Internationale lidmaatschapsbijdragen (UEA)

u	– gewone leden[4]	 x	225 fr.	....
jl	– lid met jaarboek	 x	560 fr.	....

Schenkingen:

Ik schenk de volgende som:

b	– aan de Vlaamse Esperantobond[5]	....
g	– aan mijn plaatselijke groep[5]	....

Jaarboeken:

a – La Jaro 1990[6] .... x 140 fr. ....

Abonnementen:

p – Esperanto-Panorama .... x 400 fr. ....

i – Informilo[7] .... x 150 fr. ....

m – Monato[8] .... x 1100 fr. ....

j – Jongeren Esperanto-Nieuws (JEN)[9] .... x 150 fr. ....

c – Koncize[10] .... x 150 fr. ....

e – Esperanto[11] .... x 400 fr. ....

k – Kontakto[12] .... x 400 fr. ....

h – Heroldo de Esperanto[13] .... x 760 fr. ....

ja – Juna amiko[12] .... x 180 fr. ....

epc – El popola Ĉinio .... x 600 fr. ....

fo – Fokuso .... x 403 fr. ....

Informatiebrochures en boeken:

e5 – Vijf verschillende informatiebrochures .... x 250 fr.* ....

w – Woordenboek Esperanto-Nederlands-Esperanto .... x 425 fr.* ....

ep – Cursus «Esperanto programita» .... x 1495 fr.* ....

kr – Murdo en Esperantujo (krimromano) .... x 401 fr.* ....

vo – Vojaĝo finiĝas, amantoj kuniĝas (romano) .... x 344 fr.* ....

ka – Kazinski venas tro malfrue (krimromano) .... x 230 fr.* ....

be – Beletro, sed ne el katedro (eseoj) .... x 630 fr.* ....

mu – Sub la signo de socia muzo (poezio) .... x 435 fr.* ....

cu – Ĉu rakonti novele (krimnoveloj) .... x 382 fr.* ....

tm – La tria mondmilito (profetaĵoj) .... x 120 fr.* ....

di – Dirdri kaj la filoj de Usnaĥ (romaneto) .... x 239 fr.* ....

jh – Jaĥto veturas for (krimromano) .... x 210 fr.* ....

kr – Kromosomoj (humura romano) .... x 316 fr.* ....

nm – Nigra magio (krimromano) .... x 583 fr.* ....

bu – Bezorg me .... boekenbons van elk .... fr. ....

TOTAAL: ....

☐ Dit totaal betaal ik aan de bovenvermelde groep en ik bezorg dit formulier ook aan hen.

☐ Dit totaal betaal ik aan de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, en ik zend dit formulier aan hetzelfde adres. Ik betaal die som vandaag op rekening nr. 402-5510531-55.

☐ Gelieve deze bestelling (behalve de boeken en cursussen) als een constante bestelling te beschouwen. Gelieve ervoor te zorgen dat mijn bank of het Bestuur der Postcheques automatisch ieder jaar in november betaalt. Ik kan te allen tijde deze constante bestelling herroepen.

* Al deze prijzen zijn inclusief BTW en verzendingskosten.

Inlichtingen: F.L.E., Vlasdonk 1, 1112 JD Diemen, tlf. (020) 90 90 94.

EDEGEM

Inlichtingen: De hr. I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, 2520 Edegem, tlf. (03) 440 30 92.

EINDHOVEN

Esperanto-Klubo Eindhoven

Inlichtingen: De hr. R. Bossong, Floraplein 23, 5644 JS Eindhoven, tlf. (040) 11 41 62.
Bijeenkomsten: de 3de woensdag om 20 uur in het Aktiviteitenscentrum „Henriette Roelandts", Com. Dankertstraat 2.

ENSCHEDE

NEJ-sekcio *Ege*

Inlichtingen: De Vluchtestraat 1-402, 7423 BE Enschede, tlf. (053) 33 26 40.

GENK

Esperantoclub Genk ☆

Inlichtingen: de hr. Mathieu Habex, Gildelaan 27, 3600 Genk, tlf. (011) 35 95 42.
Bijeenkomsten: Cultureel Centrum (zaal 2), Dieplaan 2, 3600 Genk telkens op de 2de en 4de dinsdagavond om 20.00 uur, tlf.: (011) 35 39 11 (toestel 520).
Programma:
Niet meegedeeld.
Cursussen:
De vergaderingen worden voorafgegaan door een herhalingscursus voor beginners.

GENT

Genta Esperanto-grupo *La Progreso* ☆

Inlichtingen: Katja en Arpad Lödör, Peter Benoitlaan 117, 9219 Gentbrugge, tlf. (091) 30 16 77.
Bijeenkomsten: iedere maand bestuursvergadering (datum wordt onderling overeengekomen) en iedere 4de vrijdag in het Chalet „Sluizeken", Sluizekenskaai te Gent.
Cursussen:
Avondcursus volgens de rechtstreekse methode op dinsdag van 18.30 tot 20.20 u. in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1. De nieuwe cyclus startte op 12 september.
Programma:

- vrijdag 24 nov.: Pauline Lazarova spreekt over de Sovjetunie.
- vrijdag 17 dec.: Zamenhoffeest.

GRONINGEN

NEA-sekcio

Inlichtingen: Esperantocentrum, Berklestraat 5, 9725 Groningen, tlf. (050) 25 98 4.
Bijeenkomsten: in het wijkgebouw Helperkerk, Waldeck Pyrmontplein 13, tlf. (050) 2 00 49.

NUFARO (Afd. Groningen van de Nederlandse Esperantojeugd)

Inlichtingen: Coranthijnestraat 9, 9715 RG Groningen, tlf. (050) 77 59 54.

HAARLEM/HEEMSTEDE

NEA-sekcio *Komprenado faras pacon*

Inlichtingen: G. Duivis, M. Vaumontlaan 168, EJ Heemstede, tlf. (023) 26 46 02.

HALLE

Esperantogroep Halle ☆

Inlichtingen: Mevr. R. Ost, Vogelpersstraat 71, 1500 Halle, tlf 02/356 80 54.
Bijeenkomsten: tweemaal per maand op nader te bepalen dag en plaats, informatie op bovenstaand adres.
Onze cursus voor beginners startte op 21 sept. 1989 in de voormalige school van Wolvendries. Wil je nu nog inpikken, dan moet je toch snel contact opnemen met de verantwoordelijken.

HASSELT

Esperanto Hasselt ☆

Inlichtingen: De hr. Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, 3500 Hasselt, tlf. (011) 25 34 67.
Bijeenkomsten: in het Cultureel Centrum, Kunstlaan 5, telkens om 20.00 u.
Programma:

- maandag 6 nov.: taalstudie.
- maandag 20 nov.: deelnemers brengen verslag uit over Brighton.
- maandag 4 dec.: taalstudie.
- maandag 18 dec.: clubfeest.

Cursussen: 15-weken cyclus is gestart op 6 september van 20.00 tot 22.00 uur in het Cultureel Centrum te Hasselt. Nadere inlichtingen op (011) 22 16 43.

HELMOND

NEA-Sekcio

Inlichtingen: De hr. R. Ebenau, Spoorstraat 62, 5705 JH Helmond, tlf. (04920) 42402.
Bijeenkomsten: Tweemaal per maand voorlopig nog niet op vaste dagen.

HILVERSUM

FLE-sekcio

Inlichtingen: Mevr. M. Dee-Tervoren, J. Catsstraat 10, 1215 EZ Hilversum, tlf. (035) 12717.

NEA-sekcio „Dreves Uiterdijk"

Inlichtingen: Mej. Middelkoop, Jonkerweg 11, 1217 PL Hilversum, tlf. (035) 43320.

KALMTHOUT

La Erikejo ☆

Inlichtingen: Mevr. Mireille Storms, Douglaslaan 14, 2080 Kapellen, tlf. (03) 666 83 19.

Bijeenkomsten: elke derde donderdag in Rest. Cambuus, Heidestatieplein 10, 2180 Heide-Kalmthout, telkens om 20.00 u.

KAPELLE

Zelanda Esperanto-grupo

Inlichtingen: Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, 4421 JB Kapelle, tlf. (01 102) 1563.

Bij afwezigheid: Rie en Kees Dentz, Karel Doormanplein 21, 4335 GC Middelburg, tlf. (01180) 14834.

KNOKKE

Esperantogroep Knokke ☆

Inlichtingen: De hr. Marmenout, Helmweg 7, 8300 Knokke-Heist 1, tlf. (05) 60 55 35.

KORTRIJK

La Konkordo ☆

Inlichtingen: De hr. J. Hanssens, Meiweg 23, 8500 Kortrijk (correspondentieadres), tlf. (056) 21 31 06 en de hr. Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 20 07 96.

Programma:

- clubavonden voor gevorderden op 24 nov. en 22 dec. om 19.00 uur in de Oude Dekenij.

Cursussen: voor jongeren en studenten iedere vrijdag om 16.30 uur in het Sint-Jozefinstituut; voor beginners start op 26 okt., daarna op 2, 10, 16, 23, 30 nov. en 8, 13, 20 dec. telkens om 19.00 uur in de Oude Dekenij.

Bibliotheek van het Esperanto-fonds: steeds gelegenheid tot bezoek na afspraak met: De hr. C. Vanbiervliet, Oudenaardsesteenweg 158, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 22 00 11 of de hr. J. Hanssens (adres zie hoger).

LEEUWARDEN

NEA-sekcio

Inlichtingen: Mevr. Y. Weidema, Goutumerdijk 18, 9084 AE Goutum, tlf. (058) 88 26 10.

Bijeenkomsten: donderdag om de veertien dagen om 15 u. in het Doopsgezind Centrum, Ruiterkwartier 173, Leeuwarden.

LEUVEN

Esperanto 2000 v.z.w. ☆

Inlichtingen: Bert Vanhoven, Boerenkrijglaan 20, 3120 Tremelo, tlf. (016) 53 58 92.

Bijeenkomsten: „Vespero 2000", de tweede woensdag van de maanden september tot juni telkens om 19.30 u. NOTEER ONS NIEUWE ADRES: Cultureel Centrum „Romaanse Poort", Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

Programma:

- woensdag 8 nov.: Aanvang van de wekelijkse avondcursus Esperanto voor be-

Programma:

- woensdag 8 nov.: Aanvang van de wekelijkse avondcursus Esperanto voor beginners. „Vespero 2000": Henri Castiau vertelt over Napoleon en de vrouwen.
- woensdag 15 nov.: „Laborvespero" we beginnen een vervolgcursus waarin telkens ongeveer 1 uur in 't Esperanto zal worden gesproken over alledaagse onderwerpen.
- woensdag 29 nov.: „Laborvespero": vervolgcursus conversatie.
- woensdag 6 dec.: „Laborvespero".
- woensdag 13 dec.: „Vespero 2000" het thema ligt nog niet vast.
- woensdag 20 dec.: „Laborvespero": conversatiecursus.

De „Laborvesperoj" beginnen om 19.30 uur en vinden in de regel plaats op de 1ste en 3de woensdag van de maand.

LIMBURG

Contactadressen:
Albert Claesen, Zonnebloemstraat 7, 3610 Diepenbeek, tlf. (011) 32 36 03.
Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, 3538 Houthalen-Helchteren, tlf.: (011) 52 29 02 (kantoor).

MECHELEN

Inlichtingen: De hr. Saels, Lange Zandstraat 52, 2580 St.-Katheliine-Waver, tlf. (015) 31 17 90.

MIDDELBURG

Zie Kapelle.

MORTSEL

Inlichtingen: Dhr. J. Bovendeerd, Meidoornlaan 42 b2, Mortsel of Mevr. P. Tytgat-de Ketelaere, Sint-Hathebrandstraat 8, Mortsel.

NIJMEGEN

Esperanto-klubo Zamenhof

Inlichtingen: Mevr. G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, 6525 PV Nijmegen, tlf. (080) 55 15 05.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag om 20 u. op het bovenvermelde adres.

NEj-sekcio „NIMFEO"

Inlichtingen: Jacob Canisstraat 2, 6521 Nijmegen; tlf. 080-222695.

Bijeenkomsten: De eerste woensdag van de maand. Bovendien geregeld cursussen.

OOSTENDE

Esperantoclub Oostende *La konko* ☆

Inlichtingen: De hr. André D'Hulster, Paul Michielslaan 10, 8400 Oostende, tlf. (059) 80 06 95.
Cursussen: Vanaf 6 oktober wekelijkse cursus voor beginners van 19.00 tot 20.30 uur; tweewekelijkse cursus voor gevorderden van 20.30 tot 22.00 uur.

ROTTERDAM

FLE-afdeling 2

Inlichtingen: Mevr. J. Quispel, Maarland 4, 3075 JV Rotterdam, tlf. (010) 419 82 01 of 419 53 47.
Bijeenkomsten: op woensdag in ons nieuwe lokaal: *De Phoenix*, Ilpenstein 68 (metro „Slinge", bus 70-77, halte „Larenkamp" en „Slinge"). De samenkomst start om 2.00 uur, het lokaal is toegankelijk vanaf 1.30 uur.
Programma:

- woensdag 8 nov.: Postklaar maken van *Sennaciulo.*
- woensdag 22 nov.: Spelletjes, een kwis of grammatica. Meeste stemmen gelden!
- woensdag 6 dec.: Postklaar maken van *Sennaciulo.*
- We hutselen Sint-Nicolaas, Kerst, Oud en Nieuw door elkaar en vieren samen het einde van het jaar.

Esperanto-grupo *Merkurio*

Inlichtingen: de hr. Rob Moerbeek, tlf. (010) 436 15 39.
Bijeenkomsten: De 1ste en 3de woensdag om 20 u. in het hoofdkantoor van de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, 3015 BJ Rotterdam.

SAT-Rondo

Inlichtingen: Mevr. W. v.d. Blink, Flat Meyenhage 133, 3085 NC Rotterdam, tlf. (010) 480 69 64.
We zijn weer gestart met de SAT-ochtenden. Ze vinden plaats in Hulkenstein 68, op

zondag 5 nov. en 3 dec. om 10.30 uur. Het programma is nog niet bekend. Inlichtingen op bovenstaand nummer.

TIENEN

Inlichtingen: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen.

TILBURG

Esperanto Tilburg

Inlichtingen: De hr. H. Appelo, Montfortanenlaan 100, 5042 CX Tilburg, tlf. (013) 68 04 73.

TURNHOUT

Inlichtingen: De hr. Gorik Duyck, Het Bergske 35, 2360 Oud-Turnhout, tlf. (014) 42 48 08.

UTRECHT

Samenwerkingscomité

Inlichtingen: De hr. Punt, Maniladreef 73, 3564 JB Utrecht, tlf. (030) 61 69 67.

WEERT

NEJ-sekcio *Lonicero*

Inlichtingen: Tromplaan 4, 6004 Weert, tlf. (04950) 21251.

Bijeenkomsten: Iedere tweede dinsdag.

WIJLRE

Esperantogroep *Marnolando*

Inlichtingen: Tienbundersweg 38, 6321 CR Wijlre, tlf. (04450) 1248.

Voortaan worden de clubavonden gehouden op vrijdagavond om 20.00 uur in ons eigen clubhuis, Tienbundersweg 38, 6321 CR Wijlre. De precieze data en het programma worden via ons plaatselijk informatieblad meegedeeld.

WILDERT

Cursussen: Conversatiecursus vanaf begin september en nadien telkens de 1ste maandag van de maand. Bel voor nadere inlichtingen.

Plaats: Jachthoornlaan 20, Essen-Wildert.

Inlichtingen en inschrijvingen: ter plaatse, tlf. (03) 667 57 70 of 321 23 06.

ZAANDAM

Esperantocentrum

Inlichtingen: Postbus 433, 1500 EK Zaandam, tlf. (075) 16 69 31.

ZEIST

NEA-sekcio

Inlichtingen: Mevr. C.H. Born, Gruttolaan 37, 3704 XL Zeist.

Als u wijzigingen wil doorgeven in het vaste gedeelte van de gegevens over uw club (niet het programma), stuur dan liefst een fotocopie van de laatstverschenen gele bladzijden waarop de gewenste veranderingen duidelijk zijn aangeduid. Dank voor uw medewerking.

van beide landen uit te werken. Dat beleid bestaat o.a. uit het instellen van litteraire en andere prijzen, de promotie en het onderwijs van het Nederlands in het buitenland, het organiseren van taalexamens voor anderstaligen... De taalunie bestaat tien jaar en dat moest met de nodige luister worden gevierd.

Blijkens een verslag van Johan Anthierens in *De Morgen* (13 sept. 1989) was die luister erg pover en slaperig. Klaarblijkelijk slaat de taalunie niet aan bij de gewone man (vandaar waarschijnlijk een uiterst geringe belangstelling vanwege pers en radio), maar al evenmin bij de officiële gezagsdragers, blijkens de dito belangstelling van „officiëlen". Anthierens klaagt verder over het lage taalniveau van Vlamingen (zowel het dienstdoend personeel als de officiële woordvoerders), en de middelmatigheid van de gepresenteerde lezingen (een enkele uitzondering niet te na gesproken). En hoewel na afloop minister Coens, die volgend jaar het voorzitterschap waarneemt, met de voorgestelde beleidslijnen beloofde rekening te houden, blijft de taalunie een ambtelijk fossiel zonder echt bestaansdoel.

Ter illustratie dat er voor de integratie van Noord en Zuid evenwel nog heel wat werk aan de winkel is, kunnen we een berichtje van het BRT-journaal (Aktueel) van 19 sept. 1989 aanhalen. Naar aanleiding van de bespreking van de Nederlandse Begroting werd een herziening van het Nederlands-Belgisch verdrag voorgesteld en een intensifiëring van de relaties met Vlaanderen. Tevens werd de uitgifte van een tijdschrift *Holland Promotion* voorgesteld, om de Nederlandse taal en cultuur in het buitenland bekend te maken. Over vroeger gemaakte afspraken om dergelijk tijdschrift uit te geven – maar dan gemeenschappelijk – werd met geen woord meer gerept.

n.n.e.a., s.d., s.l. betekent zoveel als nomen nescio et alii, sine dato, sine loco. Het zijn traditionele afkortingen in titelbeschrijvingen om aan te duiden dat men de auteur, de plaats en datum van uitgave niet kent, of dat ze niet vermeld zijn. Bij onze tekening is het gebruikt om aan te duiden dat het boek een compleet denkbeeldig werk is, ga er dus niet naar zoeken. Met afkortingen kan je trouwens erg in de war raken. Misschien besteden we er wel eens een artikeltje aan. Als je je geroepen voelt om eigen ervaringen op dat gebied mee te delen, mag je natuurlijk altijd zelf iets brouwen. Wij zien dan wel of het voor publicatie geschikt is.

Onze enquête

In het eerste nummer van deze jaargang vond je een enquêteformulier. We polsten erin naar je kennis, interesse en ervaring omtrent Esperanto. Meer dan driehonderd formulieren kwamen terug en zijn inmiddels verwerkt tot een globale statistiek. We zetten enkele resultaten op een rijtje. Tussen haakjes geven we het cijfer van het Belgisch gemiddelde voor die vraag.

Een kwart van de antwoorden kwam van jongeren tot 34 jaar (in België is 39 % jonger dan 34), 20 % van senioren vanaf 65 jaar (17 %). 15 % van de Esperantosprekers woont alleen, 30 % met twee, 17 % in een groot gezin vanaf 5 personen.

Bij het beroep valt op dat slechts 10 % huisvrouw of huisman is (23 %), slechts 2 % arbeider (14 %), 12 % is leraar en 25 % bediende of ambtenaar (nationaal scoren deze categorieën samen 17 %). Echt opvallend is de hogere schoolopleiding: terwijl slechts 6 % alleen lagere school heeft gelopen en 5 % gestopt is na een lager technische opleiding (resp. 32 % en 15 % nationaal), bezit ruim 18 % een universitair en 24 % een hoger niet-universitair diploma (respektievelijk 5 % en 10 % nationaal). 24 % stopte na middelbaar onderwijs (14 %).

Even opvallend is dat Esperanto zeker niet de andere talen verdringt: 85 % van de ondervraagden spreekt Frans, 75 % Engels, 50% Duits, 21 % nog minstens 1 andere taal (behalve de reeds genoemde en natuurlijk naast Nederlands en Esperanto)! We vroegen niet als hoeveelste taal Esperanto aan bod kwam, maar uit ervaring weten we dat studie van het Esperanto stimuleert tot kennismaking met andere culturen en (dus) andere talen. Kunnen deze resultaten als bekrachtiging van deze stelling dienen?

Een vierde van de ondervraagden zegt Esperanto zeer goed te spreken, de helft spreekt van middelmatige kennis. De resterende 25 % waren vooral cursisten, zodat een lager kennisniveau van de taal vanzelfsprekend is. Wel willen we er de aandacht op vestigen dat het hier een persoonlijke appreciatie van eigen mogelijkheden betreft.

Waarom leert men Esperanto? Op deze vraag kon je drie van de acht mogelijke antwoorden kiezen. Het hoogst (meer dan 40 %) scoorden interesse voor talen en idealisme. Internationaliteit van de taal, mogelijkheid tot contacten en leergierigheid werden elk aangekruist door zowat een derde van de respondenten. Minder dan 20 % van de antwoorden duidde nieuwsgierigheid, of de eigenschappen van de taal, nl. eenvoud en neutraliteit, aan als reden om de taal te leren.

En tot slot: de helft van de ondervraagden gebruikt de internationale taal wekelijks, velen van hen zelfs dagelijks!

Hoe gaat het nu verder?

We vroegen aan alle Esperantoleraars een gelijkaardige vragenlijst te laten invullen door al hun leerlingen. Als jij Esperantoles geeft en in oktober geen formulier kreeg, verwittig ons dan, zodat we je er een kunnen toesturen.

De vragenlijst is trouwens ook geschikt om gewoon in de straat bij de voorbijgangers te polsen naar hun interesse voor het talenvraagstuk en de internationale taal. Wil jij – naast Gent en Leuven – dit organiseren in je eigen stad, verwittig ons dan ook. Wij zorgen voor de vragenlijst.

MVdB

„Hebt U dan geen fax?" vroeg de dame verbaasd, toen ik haar zei dat ik de drukproeven vandaag nog op de post zou laten doen. „Neen, mevrouw, een fax hebben we helaas nog niet" moest ik toegeven.

Het was even stil aan de andere kant van de lijn. Ik voelde hoe ze een beetje meewarig neerkeek op die oubollige bedienden van het Esperanto-centrum: „Geen fax, en dat in 1989..."

's Anderendaags kreeg ik er weer van langs. „Wilt U uw bestelling per fax bevestigen, mijnheer, anders kunnen we uw computer niet komen herstellen." En daar stond ik, zonder computer, en zonder fax...

„Een fax kost 50 000 fr.," protesteerde de boekhoudster, „waar moet ik dát geld nu weer vandaan halen?"

„Probeer eens met een campagne," werd door het bestuur gesuggereerd, „wellicht kunnen onze leden er wel inkomen dat een modern kantoor niet zonder fax kan..."

402-5510531-55

FEL-faks-fondaĵo – een fonds waarin iedereen die vindt dat ook de Vlaamse Esperantobond een modern kantoor nodig heeft, wat kan storten. Giften vanaf 1 000 fr. zijn aftrekbaar van uw belastbaar inkomen.

... wat kan ik ermee doen?

De jacht is open

Door de politieke veranderingen in Polen en Hongarije krijgt de westerse wereld enige „commerciële" belangstelling. Wellicht zijn er nieuwe jachtvelden voor handel en industrie te openen. Onlangs keurde de Europese gemeenschap financiële hulp voor beide landen goed. Mark Eyskens, onze minister van Economie, stelde nochtans dat nu ook de privé-sector met initiatieven voor de dag moest komen. Een zegsman van de vereniging van KMO's gaf de redelijkheid van die vraag toe, maar wees meteen ook op de zwakke plekken van de huidige situatie: in beide landen is te weinig ondernemingservaring aanwezig, en de taal blijft een eeuwig probleem. In schril contrast daarmee staat de ervaring van Jos Montmirail, die reeds ettelijke jaren geleden bij een „handelstransactie" het volgende meemaakte.

Mijn vroegere werkgever had in de Ardennen een betrekkelijk groot eigendom, helemaal omheind, dat hij als jachtterrein wilde inrichten, en waarop hij allerlei soorten wild vrij wou laten rondlopen. Een door hem gegeerde diersoort was de moeflon, een soort wild schaap dat onder andere in Tsjechoslovakije voorkomt. Maar hoe moet je die dieren hier krijgen? Eén van de bedienden stelde voor de ambassade aan te schrijven en daar inlichtingen in te winnen. Zo gezegd, zo gedaan.

Zonder er iemand iets van te vertellen schreef ikzelf een brief naar een esperantist met dezelfde vraag. Enkele weken later kreeg ik een grote omslag thuis met daarin alle mogelijke documentatie en adressen van bevoegde instellingen en ministeries.
Ongeveer vier, vijf weken daarna riep mijn werkgever mij bij zich. Er was – eindelijk – antwoord gekomen van de ambassade. Ik moest dit en dat doen, die aanvraag zo opstellen, een brief naar deze en gene dienst... Ja, dat klopt allemaal, zei ik. Dat weet ik eigenlijk al enkele weken.
Mijn werkgever was zeer verbaasd en informeerde hoe ik aan die gegevens was gekomen en waarom ik hem daarvan niets had gezegd. Ik verweerde mij met de tegenwerping dat indien achteraf zou blijken dat mijn informatie verkeerd zou zijn geweest, ik er wel mooi voor had gestaan en heel wat plagerijen over Esperanto zou hebben te verduren gehad. Mijn baas gaf toe dat ik gelijk had.
Om blijk te geven van zijn voldoening over mijn initiatief, liet hij mij de zaak verder behandelen. Via Duitsland, en met de hulp van de Keulse Dienst voor Dierenbescherming voerden wij enkele dieren in. Enige tijd later liep er op het domein een aardige kudde van circa 20 dieren. Een mooi resultaat.

Jos Montmirail, Zoersel

Begin je zelf pas Esperanto te gebruiken, en heb je zelf iets meegemaakt waarmee je het praktisch nut van het Esperanto in het dagelijks leven kunt illustreren, of mogelijkheden om het te gebruiken ook buiten internationale congressen of directe contacten met andere esperantisten, schrijf er dan een stukje over en stuur het naar de redactie van EP of naar Alex Humet, Van Campenhoutstraat 4, B-2600 Berchem, tel. 03/239 21 69. Alex Humet is leraar Esperanto in het eerste jaar van de officiële Esperantocursus in het stedelijk onderwijs, Quellinstraat, Antwerpen.

Kalender

Heb je de kalender in ons vorig nummer gemist? Ditmaal laten we je niet in de steek, want er staan enkele belangrijke samenkomsten op het programma. De eerste speelt zich af in Frankrijk: *Internacia Kultura Esperanto-Festivalo, teatro kaj kanzono.* Deze culturele happening begint stilaan traditioneel te worden, al kampt hij nog steeds met gebrek aan belangstelling. Hij heeft plaats op 18 en 19 november te Issy-les-Moulineaux, Parijs. Op het programma zang, toneel, cabaret... Inlichtingen en inschrijvingen: Daniel Doye, 169 Avenue de Choisy, F-75013 Parijs.

Van 27 november tot 1 december kan je in de buurt van Sankt Vith het „Pinkstermirakel" meemaken. Een weekend bedoeld voor niet meer zo jonge belangstellenden die nog geen Esperanto kennen (zie ons artikeltje elders). Trouwe lezers kunnen bekenden ervoor proberen warm te maken.
En dan komt de maand december. Hoewel wij nog geen officiële mededeling daaromtrent ontvingen, kan je de zaterdag rond 15 december maar best vrijhouden voor het *Zamenhoffeest* in Brussel.

Het einde van het jaar kan je als jongere op Esperanto-wijze gaan vieren op het traditionele IS (in Neumünster, Schleswig-Holstein) of als oudere, samen met je hele gezin op het IF, dit jaar weer in Sensenstein bij Kassel (Duitsland). Beide gebeurtenissen lopen van 27 dec. tot 3 jan. 1990.

Wil je al verder vooruit plannen, hou dan ook het weekend van 23 tot 25 februari vrij om te gaan skiën in Heusy (Verviers). Zelfs als er geen sneeuw ligt, is zo'n weekend verkwikkend en ontspannend.

En, heb je een agenda nodig om alles in te noteren? Informeer eens naar *LA JARO 1990*, een handige zakagenda boordevol informatie en een basiswoordenlijst van 500 woorden in drie talen. 't Kan altijd van pas komen. *Een FEL-uitgave.*